

31 08 2017 г.

Свая гульня

ЗАПРАШАЕ ПАБ-КВІЗ,

ці «Раскінем розумам па-беларуску!»

Калі вы будзеце шпацыраваць па Мінску і раптам пачуеце з якога-небудзь паба беларускую музыку, цалкам магчыма, што ў гэты самы час там збіраюцца ахвотныя на асабліваю імпрэзу, падчас якой яны правяраць сябе ў веданні роднай культуры. Беларуская інтэлектуальная гульня (БІГ) аб'ядноўвае ўсіх, для каго наша слова з'яўляецца нечым большым за просты набор літар. Яе арганізатары Ірына ЧАСНОК і Алеся ГУРСКАЯ-ТАБОЛІЧ расказалі пра праект і яго адметнасці.

— Што такое паб-квіз? І калі і як узнікае ідэя стварыць падобны праект?

Ірына: — Камандная гульня, падчас якой удзельнікі ў бары ці пабе (адсюль і назва) адказваюць на звязаныя з самымі рознымі аспектамі жыцця пытанні. Яна чымсьці нагадвае «Што? Дзе? Калі?», аднак у плане заданняў гэта больш папулярны варыянт, разлічаны на шырокае кола ўдзельнікаў. Пасля кожнага тура здаюцца бланкі з адказаў і камандам налічваюцца адпаведныя балы.

Алеся: — Ідэя ўзнікла ўлетку 2015 года. Гэта думка прыйшла праз любоў да разнастайных квізаў, у якіх самі бралі ўдзел, і павагі да беларускага.

— А якія пытанні бываюць? Гэта толькі культурны напрамак або і іншыя таксама?

Ірына: — Вядома, сама Беларуская інтэлектуальная гульня створана найперш як асветніцкі праект, сродка папулярнага нацыянальнай культуры і каштоўнасцяў. Аднак любая асвета павінна адбывацца не з дапамогай гвалту ці прымусу, не сумна і па-ментарску, а весела, забавляльна, каб было цікава. У нашых пытаннях ёсць месца спуцім паясам і бонсцікам, этымалогіі мінскіх вуліц і барам на вуліцы Зыбіцкай, творчасці Янкі Купалы і сучасным аўтарам.

Апроч такіх тураў, як «Гісторыя», «Мова», «Беларускі Арфей» (музыка), «Горад» (пытанні пра Мінск), ёсць і «Беларускі бізнес», «Спорт», «Прырода», «Сучаснае жыццё»...

— Як складаюцца пытанні? Ці ёсць нейкае замацаванне іх аўтару за пэўнымі блокамі?

Алеся: — Такого няма, кожны піша пра ўсё, што хоча. Праўда, цікавыя пытанні пра спорт рыхтуе толькі наш вядучы, бо мы не з'яўляемся вялікімі экспертамі ў гэтай сферы. Астатняе, калі прыдумляем, змяшчаем у спецыяльным Google-файле і адказваем на пытанні адна адной, задаём вядучаму, каб «выпрабаваць» іх. Потым ужо размяркоўваем па тэматычных турах.

— Ваша аўдыторыя — гэта...

Ірына: — Людзі, якія цікавяцца сваім або проста хочуць адпачыць з карысцю. Узроставых абмежаванняў не ставім: прыходзяць і студэнты, і пенсіянеры. Аднак большасць усё ж — ад 18 да 40 гадоў.

— Такія рознаўзроставая аўдыторыя, напэўна, патрабуе асаблівага падыходу да зместу пытанняў...

Алеся: — Спрабуем знайсці баланс, каб было цікава гуляць і старэйшым, і маладзейшым, людзям, зацікаўленым беларускай тэмай і не вельмі зацікаўленым. Перамагаюць розныя каманды. Гэта залежыць

хутчэй не ад узросту, а ад умення хутка разважаць і прымаць камандныя рашэнні, бо пытанні вельмі разнастайныя.

— З цягам часу нешта змяняецца ў правядзенні БІГу, дадаецца? Напрыклад, запрашаць дзеячаў культуры — гэтая ідэя з'явілася адразу?

Ірына: — Вядома, з часам узнікаюць нейкія новыя ідэі, эксперыменты з самімі турамі і пытаннямі. Калі бачым, што нешта ўспрымаецца гульцамі не так, як хацелася б, то працуем над гэтым. Але кардынальна фармат не мяняем. Традыцыя запрашаць дзеячаў культуры (музыкаў, паэтаў) пайшла з самай першай гульні. У нас ужо «засвяціліся» Юрый Жыгамонт, Аляксандр Гарцуеў, Алег Хаменка, Віктар Жыбуль, Віталь Рыжкоў, Уладзь Лянкевіч, Вера Бурлак, Андрусь Такінданг, Андрэй Хадановіч, Алеся Камоцкі, гурты «Зніч», «Re1ikt», «PAULINE», «Лепшы квас».

— Як вы вызначаеце галоўную ідэю БІГу?

Алеся: — Асветніцка-забавляльная, слоган гульні: «Раскінем розумам па-беларуску!». Мы хочам, каб наша культура пашыралася і людзі як мага больш ведалі пра сваё. І ўмелі адпачываць з карысцю, размаўляючы на сваёй роднай мове.

— Адчуваецца рост зацікаўленасці беларускай культурай і гісторыяй?

Ірына: — Апошнім часам усё больш суайчыннікаў разумее, што ім ёсць чым ганарыцца, ёсць што шанаваць, ёсць чым цікавіцца. Спадзяюся, што БІГ таксама хоць ней-

Стваральнікі БІГу (злева направа): тэхнік Настасся Гурская, вядучы Вадзім Жыдовіч, арганізатары і аўтары пытанняў Ірына Часнок і Алеся Гурская-Таболіч.

кім чынам спрыяе гэтаму. Часам новыя «маладыя» каманды прыходзяць да нас амаль выпадкова або толькі паспрабаваць, а пасля становяцца пастаяннымі ўдзельнікамі. У мяне ёсць прыклад каманды «Затое прыгожыя», у якой, здавалася б, першапачаткова ніхто з удзельнікаў асабліва не цікавіўся нічым беларускім. Аднак ім спадабалася гуляць, і цяпер яны нават пытаюцца, што варта пачытаць, якую музыку паслухаць. А апантаных ўдзельнікаў з каманды «Білінга» ладзяць трэніроўкі перад паб-квізам, дзе спаборнічаюць паміж сабой у ведах, звязаных з Беларуссю.

— Асабіста для вас правядзенне такой імпрэзы — хобі ці нешта яшчэ?

Алеся: — Больш за хобі. Справа, ад якой сапраўды атрымліваеш аса- лоду, бо адчуваеш яе карысць.

Ірына: — А для мяне гэта яшчэ і магчымасць увасабляць назапашаныя веды ў форме квізаўх пытанняў. Часам столькі ў галаве збіраецца ўсяго, што хочацца падзяліцца з іншымі.

— Каб некай вылучацца, трэба мець пэўныя адметнасці. А ў чым асаблівасць БІГу?

Ірына: — У нашай краіне шмат паб-квізаў, але абсалютная большасць — рускамоўныя. На жаль, падобных якасных беларускамоўных і пра Беларусь праектаў амаль няма. Таму наша гульня тым і адметная. Калі самі ходзім гуляць на іншыя паб-квізы, сутыкаемся з тым, што большасць пытанняў прысвечана Расіі, Еўропе, ЗША, а Беларусь знаходзіцца дзесьці на ўзбочыне. У нас усё не так.

Таццяна АШУРКЕВІЧ, студэнтка І курса Інстытута журналістыкі БДУ.

ЗАМАК КМІТЫ,

або Гісторыя з раскопу

МАЁ знаёмства з гарадзішчам «Замак Кміты» адбылося яшчэ ў дзяцінстве. Я прыехала ў вёску Беразавец Карэліцкага раёна да сяброўкі. У пошуках прыгод і незвычайных адкрыццяў мы перайшлі па муры на процілеглы бераг мясцовай рачулки Сэрвач. Як сёння памятаю, перад намі адкрыўся маляўнічы пейзаж: велізарны ўзгорак уздымаўся на дзясятка метраў над зямлёй. Тады я яшчэ не ўяўляла, помнік якой велічыні ўбачыла. Цікаўнасць у дапытлівых дзіцячых сэрцах пасялілі мясцовыя старажылы. Тады 90-гадовая жыхарка вёскі Марыя Сянюта расказала нам паданне, якое перадавалася з пакалення ў пакаленне. Яно сведчыла пра існаванне замка Кміты, які некалькі стагоддзяў таму размяшчаўся на гарадзішчы. Па словах бабулі, мясцовыя школьнікі пасля Вялікай Айчыннай вайны праводзілі на ім свае аматарскія раскопкі і знаходзілі сярэбраныя лыжкі, старыя манеты і пянчуну кафлю.

Сёння цяжка ўявіць, што калісьці на месцы замка вірвала жыццё. Гісторыя гэтага паселішча сягае ў глыб XVI—XVII стагоддзяў, аднак вывучаць яго пачалі толькі чатыры гады таму. Пра гэтыя даследаванні нам раскажаў старшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Леанід КАЛЯДЗІНСКІ.

— Доўгі час замак Кміты заставаўся незаўважаным. Як жа маляўнічая мясціна прывабіла вока археолагаў?

— Найбольш цікава тое, што ён знаходзіцца ў сельскай мясцовасці, а значыць, з'яўляецца прадметам новай, яшчэ не вывучанай дагэтуль катэгорыі культурных аб'ектаў. У 1982 годзе мне давалося абследаваць Карэліцкі раён на прадмет выяўлення і фіксацыі помнікаў археалогіі. Вось тады я звярнуў увагу на гэтае месца. Аднак на той час кола ўласных археалагічных інтарэсаў палягала ў Віцебску. Асобна ад мяне правярала стан захаванасці помнікаў археалогіі Карэліцкага раёна навуковы супрацоўнік Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея Наталля Пачобут. Яна заўважыла і наведвала гарадзішча, а ўжо ў 2013 годзе мы пачалі сумесныя даследаванні.

— Якога маштабу дасягнулі работы за гэты час?

Студэнты педуніверсітэта разбіваюць раскоп.

ліцця і СШ №2, школьнікі з вёсак Беразавец і Крынкі, а таксама мясцовыя жыхары Міхаіл Сянюта і Уладзімір Хартановіч.

Археалагічныя раскопкі праводзяцца пры фінансавай падтрымцы Фонду фундаментальных даследаванняў. Не застаецца ўбаку і Карэліцкі райвыканкам: дапамагае інвентаром, рабочай сілай, транспартам і жыллём для валанцёраў і студэнтаў-практыкантаў.

— Ужо знойдзена мноства каштоўных артэфактаў. Якія з іх, на вашу думку, найбольш значныя?

— Па сваёй унікальнасці і інфарматыўнасці замак Кміты не саступае замкам такой велічыні, як Мірскі, Нясвіжскі і Гродзенскі. Тут сабраны шыкоўныя калекцыі знаходак: прадметы з чорнага і каляровага металаў, касцяныя і шклянныя вырабы... У калекцыі пянчых кафляў хачу адзначыць знаходкі з біблейскімі сюжэтамі: архістратыг Міхаіл, Спас і анёл. Нумізматычная калекцыя ўключае васямнаццаць манет Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Паспалітай і Швецыі. Знойдзена нават адна манета Рускай дзяржавы перыяду кіравання Івана Грознага. Сярод рэдкіх і ўнікальных знаходак нельга не вылучыць фрагмента бронзавага звона (вуха), тэкстыльную пломбу са свінцу і пячатку са свінцова-алавянага сплаву з гербам, аналаг якому вядомы на пячатцы смаленскага князя Івана Святаславіча.

Каштоўныя знаходкі, прывабны ландшафт, унікальны для нашай краіны ўзор замкавага дойлідства, удалае размяшчэнне за дзясятка кіламетраў ад знакамітага Мірскага замка і за тры кіламетры ад трасы Навагрудак — Мір — гэта далёка не ўсе падставы, якія дазваляюць меркаваць, што замак Кміты прэтэндуе на належнае месца сярод турыстычных славатасцяў краіны. Адметнасцю вёскі Беразавец з'яўляюцца рэшткі царквы Святой Тройцы. Асаблівую жывапіснасць надае мясціне невялічкая рака Сэрвач.

Таямніцы старажытнасці

Цімафей Калядзінскі пойдзе па слядах дзеда.

— Як лічыце, у замак ёсць будучыня?

— Безумоўна, але работы на гарадзішчы хопіць яшчэ на дзясяткі гадоў. Такія помнікі культуры на сёння ў Беларусі мала вывучаны і патрабуюць больш пільнай увагі навукоўцаў. А паспяховасць раскопак залежыць ад далейшага прыцягнення спецыялістаў з беларускіх і замежных цэнтраў. Канешне, не абысціся без дадатковых сродкаў фінансавання. Мяркую, для большай папулярнасці і пазнавальнасці аб'екта неабходна ўстанавіць указальныя бігборды з цікавай інфармацыяй пра гісторыю замка і вынікі яго вывучэння. Можна выпусціць буклет. На раскопках патрэбныя рабочыя рукі, таму ўдзел валанцёраў толькі вітаецца. Хацелася б большай увагі з боку мясцовага краязнаўчага музея. Адначасова з археалагічнымі раскопкамі працягнуцца архіўныя пошукі пра мястэчка Беразавец, замак Кміты і яго ўладальнікаў, таму да ўдзелу ў праекце запрашаюцца ўсе Кміты з Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, Літвы і далёкага замежжа.

Алена ВОЛКАВА.